

Антипін Є.Б. Управління інноваційним розвитком дошкільного навчального закладу як педагогічна проблема

Антипін Євген Борисович, викладач кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти та родинного виховання Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

В статті розглядаються теоретичні підходи до управління інноваційним розвитком дошкільного навчального закладу. Розкриваються основні характерологічні особливості управління інноваційним розвитком.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, управління, управління розвитком.

В статье раскрываются теоретические подходы к изучению проблемы управления инновационным развитием. Особенное внимание уделяется вопросу особенностей управления инновационным развитием.

Ключевые слова: инновации, инновационное развитие, управление, управление развитием.

This article shows the main approaches to the problem of management of innovation development. Special emphasis is put on the features of management of innovation development.

Key words: innovation, innovation development, management, management of development.

Актуальність теми

В усі часи існування людства гостро стояло питання розвитку та покращення якості освіти. Багато філософів, педагогів шукали можливість створення такої моделі освітнього закладу який би пропонував високу якість освіти.

В наш час стрімкий розвиток суспільства, усіх сфер діяльності людини не залишають осторонь і освітній простір. Розвиток та реформування всіх ланок освіти стає невід'ємною частиною загального розвитку суспільства. Пошук ефективних моделей сучасних дошкільних навчальних закладів стає пріоритетним напрямом пошукової роботи дослідників.

Актуальність дослідження: модернізація системи дошкільної освіти характеризується впровадженням інновацій в освітній процес. Інноваційний розвиток пов'язують насамперед з освітньою системою дошкільного навчального закладу. Через весь ряд нормативно-правових документів проходить питання розвитку якості освіти. Враховуючи основні положення Національної доктрини розвитку освіти, увага педагогів все більш фокусується на створенні моделі дошкільного навчального закладу, як відкритої цілеспрямованої соціальної системи, яка використовує в своїй діяльності загальні закономірності менеджменту. Визнання необхідності свідомого управління змінами, передбачення, регулювання, пристосування до змінних зовнішніх умов прискорює процес оновлення методів та форм роботи дошкільного навчального закладу. Однак у практиці дошкільних навчальних закладів часто виокремлюють окремі аспекти, акцентують увагу на фрагментарному підході.

Найяскравішими прикладами впровадження інновацій в практику роботи дошкільних закладів на сьогодні є використання методик і технологій Марії Монтесорі, Рудольфа Штейнера (Вальдорфська педагогіка); використання передового досвіду Василя Сухомлинського, Софії Русової. Але чи є це насамперед інновацією? Це питання досить суперечливе з огляду на дуже розрізнені погляди на сутність інновацій.

Виявлена нами низка протиріч між суспільною потребою у розробленні практичних шляхів щодо управління інноваційним розвитком дошкільних навчальних закладів, та недостатньою розробленістю цієї проблеми в теорії, окреслює актуальність «управління інноваційним розвитком дошкільного навчального закладу».

Стан дослідження проблеми

Окреслена проблема вимагає насамперед уточнення понять. Менеджмент в освіті, це комплекс принципів, методів, організаційних форм та технологічних прийомів управління освітнім процесом, спрямований на підвищення його ефективності[5]. Отже якщо менеджмент ми розглядаємо, як комплекс заходів управління, то що ж таке управління? Управління розглядається як елементарна функція організованих систем різної природи, яка забезпечує збереження їх певної структури, підтримки режиму діяльності, реалізацію програми, мети діяльності.[7] Тому освіта, це явище не самостійне. Вона не може існувати сама без будь якого контролю чи управління. Термін «управління» дуже поширений в усіх галузях науки та виробництва, але скільки б не було думок все ж таки вони всі сходяться до того, що це формування і реалізація цілеспрямованих дій на основі переробки інформації отриманої поза межами системи якою управляють, або ж всередині цієї системи.

В Україні функціонують різні типи дошкільних навчальних закладів. Згідно закону «Про дошкільну освіту» це такі типи: ясла, ясла-садок, дитячий садок, ясла-садок компенсуючого типу, будинок дитини, дитячий будинок, ясла-садок сімейного типу, ясла-садок комбінованого типу, центр розвитку дитини.[9] Та саме пошук оптимальних форм організації освітнього процесу, використання перспективного педагогічного досвіду, а також здійснення інноваційної діяльності є умовою ефективного розвитку.

Що ж таке «інноваційний розвиток»? Для початку треба визначитися з поняттям «інновація». «Інновація» походить від англійського «innovation», що буквально означає – новий, новаторство. Саме в силу неоднозначності поняття "новий" (особливо в галузі освіти) в педагогічній літературі постійно з'являються нові публікації, що стосуються цього питання. Так, наприклад, у статті М.С. Бургіна "Інновації та новизна в педагогіці"[1] автором виділяються різні рівні новизни в педагогіці.

На думку В.І. Загвязинського, нове в педагогіці - це не тільки ідеї, підходи, методи та технології, що раніше не використовувалися, але й весь той комплекс елементів (або окремі елементи педагогічного процесу), що несе на собі прогресивний початок, який дозволяє в умовах, що змінюються, досить ефективно вирішувати задачі освіти.[10] У трактуванні науковця "нове" фактично збігається з поняттям "прогресивне". Проте, як відомо, нове не завжди збігається з поняттям "прогресивний" і "передовий" і навіть більш широким поняттям "сучасний". Розкриваючи поняття іноваційного розвитку необхідно спиратися на дві складові цього визначення: «розвиток» та «інноваційний процес». «Розвиток» - це зміни, які являють собою перехід від простого до складного, від нижчого до вищого, процес в якому поступове накопичення кількісних змін призводить до появи якісних змін.[6] «Інноваційний процес» - це комплексна діяльність із створення, освоєння, використання і поширення трансформації нововведень.[3] Таким чином «інноваційний розвиток» - це процес комплексної діяльності який ґрунтується на створенні, освоєнні, інтерпретації, використанні і поширенні нової інформації з метою надання певній системі якісних змін. Отже спираючись на зазначений поняттєвий апарат, доцільно уточнити поняття «управління інноваційним розвитком дошкільних навчальних закладів» - це система цілеспрямованих впливів на освітній процес, шляхом творчого опрацювання нової інформації, отриманої поза, або в межах, педагогічної системи, задля забезпечення зростання якості навчання, виховання і розвитку дітей дошкільного віку. Таким чином ми можемо зробити висновок, що управління розвитком відрізняється від просто управління дошкільним навчальним закладом тим, що спрямовується на підвищення якості освіти загалом.

Інноваційна освітня діяльність дошкільного навчального закладу – це діяльність завдяки якій відбувається розвиток освітнього процесу (тоді як традиційна освітня діяльність – це діяльність, що забезпечує стабільність освітнього процесу). Колектив, що реалізує інноваційну освітню діяльність виробляє нове уявлення про освітні цілі і завдання і засобами реалізації. Проблема інноваційного розвитку навчального закладу не нова. Однак більшість науковців досліджували її в контексті розвитку загальноосвітніх шкіл чи інших навчальних закладів середньої освіти.

Дослідник проблематики педагогічної новизни Р.Н. Юсуфбекова визначає новизну як зміст можливих змін педагогічної діяльності, що ведуть до раніше невідомого, розвивають теорію та практику навчання.[8] Цей

зміст може стосуватися і педагогічної діяльності в цілому, і окремих її складових. Але нове буває різне, є те що дійсно приводить до позитивного розвитку, але є, нажаль, і таке, що приводять до негативних наслідків.

Тому вкрай необхідним є вирішення питання розробки критеріїв інновацій займалися науковці: Л. Буркова, Л. Карамушка, Л. Квіртія, Л. Колесникова, І. Підласий, О. Пісарєва, В. Полянський, Т. Семенюк, Ю. Швалб, В. Ясвін та ін. Управління інноваційним розвитком дошкільного навчального закладу має в основі зміст управлінської діяльності адміністрації дошкільного навчального закладу. Розкриттям специфіки управлінської діяльності керівника дошкільного навчального закладу займалися такі науковці: Л. Артемова, К. Біла, А. Бондаренко, Г. Васильєва, Л. Денякіна, Л. Пісоцька, Л. Покроєва, Р. Стеркіна та ін.

Однак більшість таких розробок здійснена на рівні середньої освіти і дуже мало вивчений даний феномен в межах дошкільної освіти. Таким чином ми можемо відмітити, що питання інноваційного розвитку у системі дошкільної освіти потребує більш детального вивчення, що зумовило вибір теми нашого дослідження «управління інноваційним розвитком дошкільного навчального закладу».

Розглядаючи дошкільний заклад як цілісну систему ми погоджуємося з деякими науковцями, зокрема, Л. Денякіною та Л. Поздняк, які вважають, що її оптимальна життєдіяльність можлива лише при вмінні керівника планувати, організовувати, регулювати, контролювати та діагностувати роботу колективу на науковій основі.[2,4] Здійснюючи вибір шляхів оновлення педагогічного процесу, сучасний керівник повинен розглядати якість освітнього процесу багатогранно: з точки зору дітей (інтереси, задатки, рівень розвитку); з точки зору батьків (ефективність освіти); з точки зору вихователя (результати індивідуального розвитку, психічне та фізичне здоров'я дітей); з точки зору керівника (ефективність діяльності кожного педагога, індивідуальний прогрес кожного вихованця).

Однак практика показує, що педагоги дошкільного навчального закладу не завжди у повній мірі готові до інноваційної діяльності. Процес відбору та проектування, визначення актуальних проблем, конструювання педагогічних інновацій – це ті важливі моменти, які надзвичайно складно даються практичним працівникам. Також важливими є моменти прогнозування очікуваного результату під час реалізації змісту інноваційної дошкільної освіти. Сьогодні велика кількість дошкільних навчальних закладів почали впроваджувати інноваційні технології. Однак здебільшого інновації вибираються інтуїтивно, що неодмінно тягне в подальшому великі проблеми та суперечності. Найчастіше впровадження інновацій, та управління ними відбуваються з несвідомою позицією. Тобто інновації використовуються не задля покращення рівня якості роботи, а для самих інновацій, для того щоб вони були наявні.

Введення інновацій у практику управління дошкільним навчальним закладом досить складний процес. Таким чином, кожний етап інноваційної діяльності вимагає від вихователів та керівника адекватної професійної компетенції. Адже саме керівник дошкільного закладу дає згоду або не згоду на впровадження інновацій. В цьому питанні дуже легко помилитися, тому потрібен високий професіоналізм та, звичайно, творчий підхід до вирішення окресленої проблеми. Адже нове завжди ризиковане, хоч як гарно воно обдумане. Здійснивши аналіз запропонованої інновації та визначивши всі напрямки її впливу керівник повинен здійснити, разом з автором технології, перспективне планування майбутньої діяльності. Цей процес зазвичай не викликає труднощів на перший погляд. Але все дуже не просто.

Перспективне планування має в своїй основі процес прогнозування. Тобто керівник має наперед зауважити яких результатів він досягне. Неправильно визначені можливі результати можуть призвести до зведення на нівець всієї роботи над впровадженням інновації. Після планування іде стадія впровадження та керування процесом. Тут дуже важливо відповідність наявних проміжних результатів тим які були заплановані. Аналіз як функція управління починає активно здійснюватись саме на цьому етапі. Аналіз процесу, який відбувається, є важливим тому що зроблені на його основі висновки стають підґрунтям подальшого планування або можливого корегування процесу.

Висновок

Отже підводячи підсумок можна стверджувати, що проблема управління інноваційним розвитком є дійсно актуальною в освіті. Науковці здебільшого розглядають окремі питання даної проблеми на рівні середньої освіти. На рівні ж дошкільної освіти дуже мало розроблених питань. І як наслідок постає проблема в практичному впровадженні інновацій, та управлінні ними. Причинами цього можна виділити: недостатню дослідженість з боку фахівців дошкільної освіти, невизначеність понятійного апарату, навіть на науковому рівні. Таким чином дослідження даної проблеми залишається досить відкритим і має кілька напрямків які мають місце для досліджень. Зокрема це розробка моделі управління інноваційним розвитком, визначення педагогічних та психологічних умов ефективного управління в інноваційному середовищі, підготовка фахівців дошкільної освіти до роботи в умовах інноваційного середовища.

Список використаних джерел

1. Бургин М. С. Инновации и новизна в педагогике / М.С.Бургин // Советская педагогика. — 1989. — № 12.
2. Денякина Л.М. Новые подходы к управленческой деятельности в дошкольных образовательных учреждениях /Л.М. Денякина;— М., Новая школа,1997.
3. Коджаспирова Г.М., Словарь по педагогике / Г.М. Коджаспирова, А.Ю.Коджаспиров;- Москва: ИКЦ «МарТ», Ростов-на-Дону: Издательский центр «МарТ», 2005. — 448с.
4. Поздняк Л.В. Управление дошкольным образованием / Поздняк Л.В., Лященко Н.Н. — М.: Академия, 1999
5. Саркисов С.Э. Менеджмент: словарь справочник / Саркисов С.Э.;- Москва: «Анkil», 2005.- 808с.
6. Флегантова Н.М.. Словник довідник термінів педагогічного маркетингу / Н.М. Флегантова;- К.: Освіта України, 2008 — 80 с.
7. Энциклопедический словарь. Современная рыночная экономика. Государственное регулирование экономических процессов., общая редакция: д.э.н. проф. В.И. Курилин, д.э.н., проф., член-корреспондент РАН В.П. Чичканов;-Москва: Из-во РАГС, 2004. — 744с.
8. Юсуфбекова Н.Р. Общие основы педагогической инноватики: Опыт разработки теории инновационных процессов в образовании / Н.Р. Юсуфбекова;- М., 1991
9. <http://zakon1.rada.gov.ua>
10. <http://osvita.ua/>

Збірник наук. праць. - Випуск_4

- Алексеева І.П.** Мартиненко С.М., Алексеева І.П. Діагностична діяльність учителя початкової школи як шлях до розуміння учня
- Антипін Є.Б.** Антипін Є.Б. Управління інноваційним розвитком дошкільного навчального закладу як педагогічна проб
- Вишнівська Н.В.** Вишнівська Н.В. Поняття милосердя і його виховання у дітей * Вишнівська Н.В. Формування умінь і навичок особистої гігієни молодших школярів під час вивчення природознавства
- Делянченко В.М.** Делянченко В.М. Особливості процесу формування толерантності у майбутніх соціальних педагогів в системі вищої освіти України
- Дорошенко Н.Й.** Дорошенко Н.Й. Казка як засіб навчання й виховання в початковій школі
- Дубовик С.Г.** Дубовик С.Г. Мовний етикет у професійній культурі педагога
- Закус О.І.** Закус О.І. Ставлення до світу підлітків з різним відчуттям самотності
- Зенкова С.С.** Зенкова С.С. Діагностична діяльність учителя початкової школи як педагогічна проблема
- Зюзіна З.В.** Зюзіна З.В. Способи обґрунтування істинності суджень у математичній початковій освіті
- Корсун С.І.** Корсун С.І. Вивчення умов та характеристик діяльності оперуповноваженого податкової міліції
- Красносільська Н.С.** Красносільська Н.С. Підготовка майбутніх кураторів академічних груп до виховної роботи зі студентами

- Кришень І.В.** Кришень І.В. Розвиток творчих здібностей молодших школярів у процесі роботи з природним матеріалом
- Кучеренко Є.В.** Приходько Ю.О., Кучеренко Є.В. Психологічні механізми професійного самовизначення студента: теоретичний аналіз проблеми
- Люріна Т.І.** Люріна Т.І. Змістові аспекти проблеми диференційованого різнорівневого навчання дітей у дошкільній і початковій освіті
- Мартиненко С.М.** Мартиненко С.М., Алексеєва І.П. Діагностична діяльність учителя початкової школи як шлях до розуміння учня
- Марчун В.О.** Марчун В.О. Цілі вивчення математики в початкових класах
- Мельничук В.В.** Мельничук В.В. О педагогической ценности чтения художественных произведений в начальной школе
- Науменко В.О.** Науменко В.О., Осколова М.Д. Спілкуймося красно * Науменко В.О., Рибалко Н.О. Алгоритм підготовки вчителя початкових класів до уроку читання
- Новик І.М.** Новик І.М. Проектування навчальних компютерних ігор в освітньому процесі дошкільного навчального закладу
- Осколова М.Д.** Науменко В.О., Осколова М.Д. Спілкуймося красно
- Поротнікова Г.С.** Поротнікова Г.С. Погляди С.Ф. Русової на вимоги до особистості вихователя та його підготовки
- Приходько Ю.О.** Приходько Ю.О., Кучеренко Є.В. Психологічні механізми професійного самовизначення студента: теоретичний аналіз проблеми
- Рибалко Н.О.** Науменко В.О., Рибалко Н.О. Алгоритм підготовки вчителя початкових класів до уроку читання
- Рудева Л.С.** Рудева Л.С. Сутність волонтерського руху як виду соціально-психологічної роботи
- Руденко Л.С.** Руденко Л.С., Шинкар Т.Ю. Реалізація наступності у творчому розвитку дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку
- Солдатова Л.В.** Солдатова Л.В. Прислів'я як засіб розвитку мовлення на уроках української мови та читання в початкових класах
- Тарасова О.** Тарасова О. Інтерактивні методи навчання як засіб активізації пізнавальної діяльності студентів під час лекційних занять
- Терещенко М.В.** Терещенко М.В. Уявлення про шлюб та сім'ю як аспект картини світу людини
- Толубко І.Г.** Толубко І.Г. Особистісно-орієнтоване навчання як необхідна умова реалізації творчого потенціалу майбутнього викладача-хореографа
- Шинкар Т.Ю.** Руденко Л.С., Шинкар Т.Ю. Реалізація наступності у творчому розвитку дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку
- Шипіло Л.Я.** Шипіло Л.Я. Театралізоване художнє слово дітям – дошкільнятам

Джерела та автори статті

Антипів Є.Б. Управління інноваційним розвитком дошкільного навчального закладу як педагогічна проблема *Джерело:* <http://www.psyh.kiev.ua/index.php?oldid=8897> *Автори:* Botex, Nonomi, Snak, Yrvi